

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ VE ARAŞTIRMALARI DERGİSİ BANU Journal of Health Science and Research

DOI: 10.46413/boneyusbad.1415741

Özgün Araştırma / Original Research

Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Deprem Stresi ile Baş Etme Stratejilerini Uygulama Düzeyi

Level of Application of Earthquake Stress Coping Strategies by Nursing Department Students

Deniz YİĞİT¹ Ayfer AÇIKGÖZ²

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, Kütahya

² Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, Eskişehir

Sorumlu yazar /
Corresponding author

Deniz YİĞİT
yigitdenizyigit@gmail.com

Geliş tarihi / Date of receipt:
06.01.2024

Kabul tarihi / Date of
acceptance: 11.10.2024

Atf / Citation: Yiğit, D., Açıköz, A. (2024). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin deprem stresi ile baş etme stratejilerini uygulama düzeyi. BANU Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi, 6(3), 446-455. doi: 10.46413/ boneyusbad.1415741

ÖZET

Amaç: Tanımlayıcı tipte yapılan bu çalışmada hemşirelik bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin deprem stresi ile baş etme stratejilerini uygulama düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma verilerinin toplanmasında "Veri Toplama Formu" ve "Deprem Stresi ile Baş Etme Stratejileri Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma, online olarak 215 hemşirelik öğrencisi ile tamamlanmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin Deprem Stresi ile Baş Etme Stratejileri Ölçeği alt boyut puan ortalamalarının; 13.15 ± 3.59 (Dini Baş Etme), 16.21 ± 3.93 (Olumlu Yeniden Değerlendirme), 12.85 ± 3.00 (Sosyal Destek Arama) olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin %49.1'i (n=127) temel afet bilinci eğitimi almadığını, %73.5'i (n=158) depremde bir bireye müdahaleye yönelik ilkyardım eğitimi almadığını, %62.8'i (n=135) depremde bir bireye ilkyardım müdahalesi yapamayacağını belirtmiştir. Deprem sırasında öğrencilerin %54'ünün (n=116) depremden etkilenen 11 ilden birinde bulunduğu, %53'ünün (n=114) depreme bağlı psikolojik destek alma ihtiyacı duyduğu saptanmıştır.

Sonuç: Öğrencilerin depreme ilişkin stresle baş etme stratejilerini orta düzeyde kullanabildikleri belirlenmiştir. Üniversitede bulunan ilgili birimlerin bu sorunun farkında olması, deprem stresi ile baş edemeyen öğrencilere gerekli desteği sağlaması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Baş etme, Deprem, Hemşirelik, Öğrenci

ABSTRACT

Aim: This descriptive study aimed to determine the level of application of earthquake stress coping strategies by university students studying in the nursing department.

Material and Method: "Data Collection Form" and "Earthquake Stress Coping Strategies Scale" were used to collect research data. The study was completed online with 215 nursing students.

Results: Students' average scores on the Earthquake Stress Coping Strategies Scale subscale; It was found to be 13.15 ± 3.59 (Religious Coping), 16.21 ± 3.93 (Positive Reappraisal), 12.85 ± 3.00 (Seeking Social Support). 49.1% (n=127) of the students stated that they did not receive basic disaster awareness training, 73.5% (n=158) did not receive first aid training for responding to an earthquake victim, and 62.8% (n=135) stated that they could not provide first aid intervention to an earthquake victim. . It was determined that 54% (n=116) of the students were in one of the 11 provinces affected by the earthquake and 53% (n=114) needed psychological support due to the earthquake.

Conclusion: It was determined that students were able to use earthquake-related stress coping strategies at a moderate level. It is recommended that relevant units at the university be aware of this problem and provide the necessary support to students who cannot cope with earthquake stress.

Keywords: Coping, Earthquake, Nursing, Student

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License.

GİRİŞ

Deprem, toplumdaki bireyleri fiziksel, psikolojik ve sosyal olarak olumsuz etkileyerek (Dube, Moffatt, Davison, ve Bartels, 2018; Itagaki ve ark., 2018; Sönmez, 2022), hastalık, sakatlık ve ölümlere neden olabilmektedir (Schwind ve ark., 2018; Subedi, Davison ve Bartels, 2020). Türkiye aktif deprem hatları üzerinde yer almaktadır ve bu nedenle sık sık deprem yaşanmaktadır (Çetin Dağlı, Tunalı Çokluk, Sert ve Yüksel, 2018; Şahin, Lamba, ve Öztop, 2018). Ülkemizde en son 6 Şubat 2023 tarihinde 11 ilin etkilendiği depremde de pek çok can ve mal kaybı yaşanmıştır. Bu kadar çok ilin aynı anda etkilenmesi deprem sonrası bireylerin maddi ve manevi olarak normal hayatlarına dönme süreçlerini de olumsuz etkilemiştir (Öztürk Çopur ve Karasu, 2023; Telli Yamamoto ve Altun, 2023). Bu süreçlerde kişiler maddi ve manevi mevcut kayıplarının yanı sıra depremi tekrar yaşama ve sevdiklerini kaybetme korkusu yaşamış, deprem sonrası stres düzeyleri artmıştır. Deprem kaynaklı artan stres düzeyleri; kişilerde fiziksel ve psikolojik pek olumsuz durumun ortaya çıkmasına, günlük hayata uyum sağlamada ve mevcut rollerini yerine getirmede zorluk yaşanmasına neden olabilmektedir. Bu aşamada bireylerin profesyonel bir yardım alması yaşamış olduğu zorlu süreçlere uyumunu artırmada etkili olacaktır (Aloğlu ve Güllü, 2024). Yapılan farklı çalışmalarda da (Aloğlu ve Güllü, 2024; Öztürk Çopur ve Karasu, 2023; Miura, Kondo, ve Takamura, 2020; Raviola ve ark., 2020; Subedi ve ark., 2020) içerisinde hemşirelerin de bulunduğu pek çok sağlık çalışanının deprem öncesinde, sırasında ve sonrasında hayatı öneme sahip olduğu, süreçlerin yönetilmesinde önemli görevleri olduğu vurgulanmaktadır.

Deprem sürecinde en önde aktif rol alan sağlık çalışanları arasında hemşireler de yer almaktadır. 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen depremde de hemşireler ön safhada yer alan sağlık çalışanları arasında yer almıştır (Telli Yamamoto ve Altun, 2023). Ülkemizin deprem bölgesinde yer alması, hemşirelerde gerekli farkındalıkların oluşturulmasını ve bu alanda yapılan çalışmaların artırılmasını gerekli kılmaktadır. Hemşirelerin depreme ilişkin farkındalığının artırılması ve bu süreçle baş etme stratejilerinin geliştirilmesi bu tür olaylarda soğukkanlılıkla en iyi müdahaleyi yapmalarını sağlamaktadır (Ben Natan, Nigél, Yevdayev, Qadan, ve Dudkiewicz, 2014; Maeda, Kotera, Matsuda, ve Edwards, 2016; Sloand, Ho, Klimmek, Pho, ve Kub, 2012). Bu nedenle

hemşirelerin henüz öğrencilik yıllarında iken bu farkındalığı ve baş etme stratejilerini kazanmaya yönelik desteklenmeleri önemlidir (Richardson ve ark., 2015; Yıldız ve Yildirim, 2022; Wang ve ark., 2020). Böylelikle ileride meslek hayatlarında deprem gibi ülkemizde çok sık rastlanan bir olay ile karşılaştıklarında süreç yönetimlerine aktif olarak katılabilecekler ve pek çok insana faydalı olabileceklerdir (Aloğlu ve Güllü, 2024). Bu kapsamda; bu çalışma hemşirelik bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin deprem stresi ile baş etme stratejilerini uygulama düzeyinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırma Soruları

1. Hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin deprem stresi ile baş etme stratejilerini (Dini Baş Etme, Olumlu Yeniden Değerlendirme, Sosyal Destek Arama) kullanma düzeyleri nedir?
2. Hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin sosyodemografik özellikleri deprem stresi ile baş etme stratejilerini etkiler mi?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü (Tasarımı)

Tanımlayıcı tipte bir araştırmadır. Çalışma, Türkiye’de bulunan üniversitelerde öğrenim gören hemşirelik bölümü öğrencilerine 15 Nisan-15 Mayıs 2023 tarihleri arasında veri toplama araçları ile online olarak yapılmıştır.

Araştırma Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Türkiye’de herhangi bir üniversitede öğrenim gören hemşirelik bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma verileri, 6 Şubat 2023 depreminin hemen ardından planlanarak olaydan etkilenmiş ya da olaya şahit olmuş hemşirelik bölümü öğrencilerine hızlı bir şekilde ulaşabilmek amacıyla 15 Nisan-15 Mayıs 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Bu amaç ile örneklem hesabı yapılmamış, belirlenen tarihlerde kartopu yöntemi ile ulaşılan tüm öğrenciler araştırmaya dahil edilmiştir. Dahil edilme kriterlerine uyan ve veri toplama araçlarını tam olarak dolduran 215 gönüllü hemşirelik bölümü öğrencisi ile çalışma tamamlanmıştır. Araştırma dahil edilme kriterleri; hemşirelik bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencisi olmak, 18 yaşından büyük olmak ve çalışmaya katılmayı kabul etmektir. Çalışma tamamlandıktan sonra G*power 3.1.9.2. programı kullanılarak yapılan post hoc güç analizinde; %5 hata payı, 0.76 etki büyüklüğü ile çalışmanın gücü

%80 olarak belirlenmiştir. Literatürde de %80 gücün yeterli olduğu belirtilmektedir (Bujang, Omar ve Baharum, 2018).

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında “Veri Toplama Formu” ve “Deprem Stresi ile Baş Etme Stratejileri Ölçeği” kullanılmıştır.

Bilgi Formu: Bilgi formu, literatür (Çetin Dağlı ve ark., 2018; Karasakal, 2018; Kardeş ve Tanhan, 2018; Richardson ve ark., 2015; Wang ve ark., 2020) doğrultusunda araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Form; hemşirelik bölümü öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklerini ve depreme ilişkin bazı özelliklerini sorgulayan 30 sorudan oluşmaktadır.

Deprem Stresi ile Baş Etme Stratejileri Ölçeği (DSBÖ): Bu ölçek, bireylerin deprem stresi ile baş etme stratejilerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 16 maddeden oluşmaktadır ve 4'lü likert tipindedir. Cevaplar “Hiç (1)” ile “Her zaman (4)” arasında değişmektedir. Ölçek “Dini Baş Etme”, “Olumlu Yeniden Değerlendirme” ve “Sosyal Destek Arama” olmak üzere 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarının Cronbach alfa değerleri 0.85 (Dini Baş Etme), 0.69 (Olumlu Yeniden Değerlendirme) ve 0.74 (Sosyal Destek Arama) olarak bulunmuştur. “Dini Baş Etme” alt boyutu 5 maddeden (2., 8., 9., 10., 11. soru), “Olumlu Yeniden Değerlendirme” alt boyutu 6 maddeden (5., 12., 13., 14., 15., 16. soru), “Sosyal Destek Arama” alt boyutu 5 maddeden (1., 3., 4., 6., 7. soru/3. ve 7. soru ters puanlanmaktadır) oluşmaktadır. Ölçek toplam puanı hesaplanmamakta, alt boyutlara göre puanlama yapılmaktadır. “Dini Baş Etme” alt boyutu toplam puanı 5-20, “Olumlu Yeniden Değerlendirme” alt boyutu toplam puanı 6-24 ve “Sosyal Destek Arama” alt boyutu toplam puanı 5-20 arasında değişmektedir. Alt boyutlardaki toplam puanın yükselmesi alt boyuta yönelik baş etme stratejisinin daha fazla kullanıldığını göstermektedir (Yöndem ve Eren, 2008). Bu araştırmada, ölçeğin alt boyutlarının Cronbach alfa değerleri 0.88 (Dini Baş Etme), 0.84 (Olumlu Yeniden Değerlendirme) ve 0.84 (Sosyal Destek Arama) olarak bulunmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin DSBÖ Alt Boyut Puan Ortalamaları

Ölçek Alt Boyutları	Ortalama Puan ± Standart Sapma	Min-Max
Dini Baş Etme Alt Boyut	13.15 ± 3.59	5.0-20.0
Olumlu Yeniden Değerlendirme Alt Boyut	16.21 ± 3.93	7.0-24.0
Sosyal Destek Arama Alt Boyut	12.85 ± 3.07	5.0-20.0

Verilerin Toplanması

Veriler 15 Nisan-15 Mayıs 2023 tarihleri arasında “google.docs” programı ile oluşturulan online link üzerinden toplanmıştır. Veri toplama formu katılımcılara WhatsApp aracılığı ile ulaştırılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere araştırma hakkında bilgi, veri toplama araçlarının başında yer alan metin ile verilmiştir. Bu metinde aynı zamanda hemşirelik bölümünde öğrenim gören arkadaşlarına veri toplama araçlarını göndermesi istenerek verilerin kartopu yöntemi ile toplanması sağlanmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmaya başlamadan önce DSBÖ'nün kullanım izni ve çalışmanın etik kurul izni (Tarih: 05.04.2023 ve Karar No: 2023/04) alınmıştır. Katılımcılar anket formunun başında yer alan bilgi ile çalışma hakkında bilgilendirilmiş, onam veren öğrencilere anket formu açılmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesi SPSS 21 (IBM Corp. Released 2012) paket programı ile yapılmıştır. Verilerin analizinde; tanımlayıcı istatistik, Kolmogorov-Smirnov, Shapiro-Wilk, Spearman, Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testleri kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleriyle tespit edilmiştir. İki farklı bağımsız ve normal dağılmayan değişken arasındaki ilişki Spearman testi ile değerlendirilmiştir. Normal dağılmayan, birbirinden bağımsız iki değişkenin ve birbirinden bağımsız üç ya da daha fazla değişkenin karşılaştırılması için “Mann-Whitney U” ve “Kruskal-Wallis H” testi kullanılmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı kabul edilen değer $p < 0.05$ 'dir.

BULGULAR

Çalışmada öğrencilerin DSBÖ alt boyutlarından Dini Baş Etme alt boyut puan ortalamaları 13.15 ± 3.59 , Olumlu Yeniden Değerlendirme alt boyut puan ortalamaları 16.21 ± 3.93 , Sosyal Destek Arama alt boyut puan ortalamaları 12.85 ± 3.07 olduğu belirlenmiştir (Tablo 1). Öğrencilerin DSBÖ Alt Boyut Puan Ortalamaları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Sosyodemografik Özellikleri İle DSBÖ Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Değişken (n=215)	n (%)	DSBÖ Dini Baş Etme Alt Boyutu Puanları		İstatistiksel analiz* Olasılık	DSBÖ Olumlu Yeniden Değerlendirme Alt Boyutu Puanları		İstatistiksel analiz* Olasılık	DSBÖ Sosyal Destek Arama Alt Boyutu Puanları		İstatistiksel analiz* Olasılık
		Median	Min-Max		Median	Min-Max		Median	Min-Max	
Okuldaki yıl										
1	52 (24.2)	13.0	5.0-20.0	$\chi^2=2.637$	16.0	7.0-24.0	$\chi^2=2.187$	13.0	5.0-17.0	$\chi^2=6.337$
2	57 (26.5)	13.0	5.0-20.0	p=0.451	15.0	8.0-24.0	p=0.535	12.0	5.0-19.0	p=0.096
3	54 (25.1)	14.0	5.0-20.0		17.0	9.0-23.0		13.0	7.0-20.0	
4	52 (24.2)	12.0	5.0-20.0		16.0	9.0-24.0		14.0	5.0-20.0	
Yaş										
19-22	111 (51.6)	13.0	5.0-20.0	Z=-0.969	17.0	7.0-24.0	Z=-1.121	13.0	5.0-20.0	Z=-0.484
23-26	104 (48.4)	13.0	5.0-20.0	p=0.333	16.0	7.0-24.0	p=0.262	13.0	5.0-20.0	p=0.628
Cinsiyet										
Kadın	166 (77.2)	13.0	5.0-20.0	Z=-1.662	16.0	7.0-24.0	Z=-0.525	13.0	5.0-20.0	Z=-2.380
Erkek	49 (22.8)	12.0	5.0-20.0	p=0.970	16.0	7.0-24.0	p=0.600	12.0	5.0-20.0	p=0.170
Çalışma Durumu										
Evet	26 (12.1)	14.0	7.0-20.0	Z=-0.498	16.0	7.0-24.0	Z=-1.861	13.0	5.0-17.0	Z=-0.812
Hayır	189 (87.9)	13.0	5.0-20.0	p=0.619	16.0	7.0-24.0	p=0.063	13.0	5.0-20.0	p=0.417
İkamet Edilen Yerleşim Birimi										
İl	132 (61.4)	13.0	5.0-20.0	$\chi^2=0.875$	16.0	7.0-24.0	$\chi^2=0.549$	13.0	5.0-20.0	$\chi^2=1.047$
İlçe/kasaba	69 (32.1)	13.0	5.0-20.0	p=0.646	16.0	7.0-24.0	p=0.760	13.0	5.0-20.0	p=0.592
Köy	14 (6.5)	14.0	6.0-20.0		17.0	12.0-24.0		12.0	5.0-17.0	
İkamet Edilen Yer										
Yurt	63 (29.3)	13.0	5.0-20.0	$\chi^2=4.861$	16.0	7.0-24.0	$\chi^2=6.363$	13.0	5.0-20.0	$\chi^2=2.624$
Arkadaşla ev	19 (8.8)	15.0	7.0-20.0	p=0.088	19.0	11.0-24.0	p=0.062	14.0	7.0-20.0	p=0.269
Aile ile ev	133 (61.9)	13.0	5.0-20.0		16.0	7.0-24.0		12.0	5.0-20.0	
Medeni Durum										
Bekar	200 (93.0)	13.0	5.0-20.0	Z=-1.261	16.0	7.0-24.0	Z=-1.156	13.0	5.0-20.0	Z=-0.444
Evli	15 (7.0)	14.0	8.0-20.0	p=0.207	17.0	12.0-23.0	p=0.248	14.0	5.0-20.0	p=0.657
Çocuk Varlığı										
Evet	14 (6.5)	14.0	8.0-20.0	Z=-1.122	17.5	12.0-23.0	Z=-1.122	13.0	5.0-20.0	Z=-0.212
Hayır	201 (93.5)	13.0	5.0-20.0	p=0.262	16.0	7.0-24.0	p=0.262	13.0	5.0-20.0	p=0.832
Aile Tipi										
Çekirdek aile	181 (84.2)	13.0	5.0-20.0	Z=-1.808	16.0	7.0-24.0	Z=-0.012	13.0	5.0-20.0	Z=-2.297
Geniş aile	34 (15.8)	15.0	5.0-20.0	p=0.071	16.0	8.0-24.0	p=0.990	12.0	5.0-18.0	p=0.062
Gelir Durumu										
Gelir giderden az	61 (28.4)	14.0	6.0-20.0	$\chi^2=1.912$	16.0	8.0-24.0	$\chi^2=0.465$	12.0	5.0-20.0	$\chi^2=3.529$
Gelir gidere denk	129 (60.0)	13.0	5.0-20.0	p=0.384	16.0	7.0-24.0	p=0.793	13.0	5.0-20.0	p=0.171
Gelir giderden fazla	25 (11.6)	13.0	5.0-20.0		17.0	9.0-24.0		14.0	5.0-18.0	
Toplam	215 (100)									

Z = Mann-Whitney U testi, χ^2 = Kruskal-Wallis H testi

Tablo 3. Öğrencilerin Depreme İlişkin Özellikleri ile DSBÖ Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Değişken (n=215)	n (%)	DSBÖ Dini Baş Etme Alt Boyutu Puanları		İstatistiksel analiz* Olasılık	DSBÖ Olumlu Yeniden Değerlendirme Alt Boyutu Puanları				İstatistiksel analiz* Olasılık	DSBÖ Sosyal Destek Arama Alt Boyutu Puanları		İstatistiksel analiz* Olasılık
		Median	Min-Max		Median	Min-Max	Median	Min-Max				
Depremden Korkma Durumu												
Evet	201 (93.5)	13.0	5.0-20.0	Z=-0.660	16.0	7.0-24.0	Z=-0.105	13.0	5.0-20.0	Z=-2.040		
Hayır	14 (6.5)	13.0	6.0-20.0	p=0.509	17.0	9.0-24.0	p=0.916	10.5	5.0-17.0	p=0.041		
Deprem Çantası Hazırlamayı Bilme												
Evet	33 (15.4)	13.0	5.0-20.0	$\chi^2=0.703$	16.0	9.0-23.0	$\chi^2=5.513$	13.0	5.0-20.0	$\chi^2=1.345$		
Kısmen	63 (29.3)	13.0	5.0-20.0	p=0.704	17.0	7.0-24.0	p=0.063	13.0	5.0-20.0	p=0.510		
Hayır	119 (55.3)	13.0	5.0-20.0		15.0	7.0-24.0		13.0	5.0-20.0			
Deprem Çantasında Bulunması Gereken Malzemeleri Bilme Durumu												
Evet	196 (91.2)	13.0	5.0-20.0	Z=-0.851	16.0	7.0-24.0	Z=-0.475	13.0	5.0-20.0	Z=-0.554		
Hayır	19 (8.8)	14.0	5.0-20.0	p=0.395	14.0	11.0-24.0	p=0.635	13.0	5.0-20.0	p=0.580		
Yaşadığı Binanın Deprem Yönünden Dayanıklı Olduğunu Düşünme												
Evet	49 (22.8)	12.0	5.0-20.0	$\chi^2=1.566$	15.0	7.0-24.0	$\chi^2=2.203$	13.0	5.0-20.0	$\chi^2=1.137$		
Kısmen	103 (47.9)	13.0	5.0-20.0	p=0.457	17.0	7.0-24.0	p=0.332	13.0	5.0-20.0	p=0.566		
Hayır	63 (29.3)	13.0	5.0-20.0		16.0	7.0-24.0		12.0	5.0-20.0			
Yaşam Üçgeni Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumu												
Evet	198 (92.1)	13.0	5.0-20.0	Z=-1.694	16.0	7.0-24.0	Z=-1.514	13.0	5.0-20.0	Z=-1.643		
Hayır	17 (7.9)	16.0	5.0-20.0	p=0.090	18.0	12.0-24.0	p=0.130	12.0	5.0-17.0	p=0.100		
“Çök Kapan Tutun” Pozisyonu Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumu												
Evet	199 (92.6)	13.0	5.0-20.0	Z=-0.436	16.0	7.0-24.0	Z=-1.644	13.0	5.0-20.0	Z=-0.059		
Hayır	16 (7.4)	13.0	5.0-20.0	p=0.663	18.5	12.0-24.0	p=0.100	13.0	5.0-17.0	p=0.953		
Deprem Sonrası Güvenli Toplanma Alanları Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumu												
Evet	140 (65.1)	13.0	5.0-20.0	Z=-0.172	16.0	7.0-24.0	Z=-1.272	13.0	5.0-20.0	Z=-0.020		
Hayır	75 (34.9)	13.0	5.0-20.0	p=0.863	16.0	7.0-24.0	p=0.203	13.0	6.0-20.0	p=0.984		
Aile İçinde Depreme Yönelik Acil Durum Planı Yapma Durumu												
Evet	98 (45.6)	12.5	5.0-20.0	Z=-0.987	16.0	7.0-24.0	Z=-1.081	13.5	5.0-20.0	Z=-1.947		
Hayır	117 (54.4)	13.0	5.0-20.0	p=0.324	16.0	7.0-24.0	p=0.280	13.0	5.0-20.0	p=0.052		
Temel Afet Bilinci Eğitimi Alma Durumu												
Evet	88 (40.9)	13.0	5.0-20.0	Z=-0.408	16.0	7.0-24.0	Z=-0.561	13.0	5.0-20.0	Z=-0.484		
Hayır	127 (49.1)	13.0	5.0-20.0	p=0.683	16.0	8.0-24.0	p=0.575	13.0	5.0-20.0	p=0.628		
Depremden önce Alınan Eğitimin Depremden Korunmada Faydalı Olacağını Düşünme Durumu												
Evet	183 (85.1)	13.0	5.0-20.0	Z=-0.193	16.0	7.0-24.0	Z=-0.159	13.0	5.0-20.0	Z=-0.102		
Hayır	32 (14.9)	13.0	6.0-20.0	p=0.847	16.0	8.0-24.0	p=0.873	13.0	5.0-18.0	p=0.919		
Depremde Bireye Müdahaleye Yönelik İlk Yardım Eğitimi Alma Durumu												
Evet	57 (26.5)	14.0	5.0-20.0	Z=-0.951	17.0	7.0-24.0	Z=-1.018	12.0	5.0-20.0	Z=-1.059		
Hayır	158 (73.5)	13.0	5.0-20.0	p=0.342	16.0	7.0-24.0	p=0.309	13.0	5.0-20.0	p=0.290		
Depremde Bireye İlk Yardım Müdahalesi Yapabilme Durumu												
Evet	80 (37.2)	14.0	5.0-20.0	Z=-1.532	17.0	7.0-24.0	Z=-0.860	13.0	5.0-20.0	Z=-1.233		
Hayır	135 (62.8)	13.0	5.0-20.0	p=0.125	16.0	7.0-24.0	p=0.390	13.0	5.0-20.0	p=0.218		
Geçmişte Deprem Deneyimi Yaşama Durumu												
Evet, şiddetli	93 (43.3)	13.0	5.0-20.0	$\chi^2=1.270$	16.0	7.0-24.0	$\chi^2=2.247$	12.0	5.0-20.0	$\chi^2=5.216$		
Evet, şiddetli değil	104 (48.4)	13.0	5.0-20.0	p=0.530	16.0	7.0-24.0	p=0.325	13.0	5.0-20.0	p=0.074		
Hayır	18 (8.4)	13.5	5.0-20.0		18.0	8.0-23.0		13.5	9.0-19.0			
Toplam	215 (100)											

Z = Mann-Whitney U testi, χ^2 = Kruskal-Wallis H testi

Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerine ait tanımlayıcı bilgiler ve bu bilgilerin DSBÖ alt boyut puan ortalamaları ile karşılaştırılması Tablo 2’de verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %24.2’sinin (n=52) 1. sınıfta, %26.5’inin (n=57) 2. sınıfta, %25.1’inin (n=54) 3. sınıfta, %24.2’sinin (n=52) 4. sınıfta öğrenim gördüğü belirlenmiştir. Öğrencilerin yaş ortalamasının 22.44 ± 2.34 (en düşük: 19, en yüksek: 26), %77.2’sinin (n=166) kadın olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ile DSBÖ alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$) (Tablo 2).

Öğrencilerin depreme ilişkin özelliklerine ait tanımlayıcı bilgiler ve bu bilgilerin DSBÖ alt

boyut puan ortalamaları ile karşılaştırılması Tablo 3’te verilmiştir. Çalışmada öğrencilerden %93.5’i (n=201) depremden korktuğunu, %55.3’ü (n=119) ise deprem çantası hazırlamayı bilmediğini bildirmiştir. Öğrencilerin %49.1’i (n=127) temel afet bilinci eğitimi almadığını, %73.5’i (n=158) depremde bir bireye müdahaleye yönelik ilkyardım eğitimi almadığını, %62.8’i (n=135) depremde bir bireye ilkyardım müdahalesi yapamayacağını belirtmiştir. Öğrencilerin depremden korkma durumu ile DSBÖ’nün “Sosyal Destek Arama” alt boyutu puan ortalaması arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p=0.041$). Öğrencilerin depreme ilişkin diğer özellikleri ile DSBÖ alt boyut puan ortalamaları arasında ise anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 3).

Tablo 4. Öğrencilerin 6 Şubat 2023 Tarihinde Yaşanan Depreme İlişkin Özellikleri ile DSBÖ Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Değişken (n=215)	n (%)	DSBÖ Dini Baş Etme Alt Boyutu Puanları		İstatistiksel analiz* Olasılık	DSBÖ Olumlu Yeniden Değerlendirme Alt Boyutu Puanları		İstatistiksel analiz* Olasılık	DSBÖ Sosyal Destek Arama Alt Boyutu Puanları		İstatistiksel analiz* Olasılık
		Median	Min-Max		Median	Min-Max		Median	Min-Max	
Depremde Bulunulan İl										
Depremden etkilenen 11 il içerisinde	116 (54.0)	13.0	5.0-20.0	Z=-0.909 p=0.364	16.5	7.0-24.0	Z=-1.145 p=0.252	13.0	5.0-20.0	Z=-2.296 p=0.022
Depremden etkilenen 11 il dışında	99 (46.0)	13.0	5.0-20.0		16.0	7.0-24.0		12.0	5.0-20.0	
Depremde Fiziksel Zarar Görme Durumu										
Evet	5 (2.3)	16.0	11.0-18.0	Z=-1.541 p=0.123	16.0	7.0-24.0	Z=-0.384 p=0.701	13.0	10.0-16.0	Z=-0.110 p=0.913
Hayır	210 (97.7)	13.0	5.0-20.0		16.0	7.0-24.0		13.0	5.0-20.0	
Depremde Maddi Zarar Görme Durumu										
Evet	59 (27.4)	14.0	5.0-20.0	Z=-1.310 p=0.190	16.0	7.0-24.0	Z=-0.925 p=0.355	13.0	5.0-19.0	Z=-3.242 p=0.001
Hayır	156 (72.6)	13.0	5.0-20.0		16.0	7.0-24.0		12.0	5.0-20.0	
Depremde Yakınını Kaybetme Durumu										
Evet	65 (30.2)	14.0	5.0-20.0	Z=-0.609 p=0.543	16.0	7.0-24.0	Z=-0.334 p=0.738	13.0	5.0-18.0	Z=-2.862 p=0.004
Hayır	150 (69.8)	13.0	5.0-20.0		16.0	7.0-24.0		12.0	5.0-20.0	
Depremde Yaşanılan Evde Hasar Oluşma Durumu										
Evet	49 (22.8)	14.0	5.0-20.0	Z=-1.371 p=0.170	16.0	7.0-24.0	Z=-0.929 p=0.353	12.0	5.0-19.0	Z=-1.476 p=0.140
Hayır	166 (77.2)	13.0	5.0-20.0		16.0	7.0-24.0		13.0	5.0-20.0	
Deprem Sonrası Günlük Hayata Devam Etmede Zorlanma Durumu										
Evet	141 (65.6)	13.0	5.0-20.0	Z=-0.286 p=0.775	16.0	7.0-24.0	Z=-1.625 p=0.104	14.0	5.0-20.0	Z=-1.980 p=0.048
Hayır	74 (34.4)	13.0	6.0-20.0		17.0	9.0-24.0		13.0	5.0-20.0	
Depreme Bağlı Psikolojik Destek Alma İhtiyacı Duyuma Durumu										
Evet	114 (53.0)	13.0	5.0-20.0	Z=-0.607 p=0.544	15.5	7.0-24.0	Z=-3.108 p=0.003	13.0	5.0-20.0	Z=-0.714 p=0.475
Hayır	101 (47.0)	13.0	7.0-20.0		18.0	9.0-24.0		13.0	5.0-20.0	
Toplam	215 (100)									

Z = Mann-Whitney U testi, χ^2 = Kruskal-Wallis H testi

Öğrencilerin 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan depreme ilişkin özelliklerine ait tanımlayıcı bilgiler ve bu bilgilerin DSBÖ alt boyut puan ortalamaları ile karşılaştırılması Tablo 4'te verilmiştir. Deprem sırasında öğrencilerin %54.0'nun (n=116) depremden etkilenen 11 ilde birinde bulunduğu, %65.6'sının (n=141) deprem sonrası günlük hayata devam etmekte zorlandığı, %53.0'nun (n=114) depreme bağlı psikolojik destek alma ihtiyacı duyduğu saptanmıştır. Öğrencilerin 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan depreme bağlı psikolojik destek alma ihtiyacı duyma durumu ile DSBÖ'nün "Olumlu Yeniden Değerlendirme" alt boyutu puan ortalaması arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (p=0.003). Öğrencilerin depreme bulunduğu il, depreme maddi zarar görme durumu, depreme yakınına kaybetme durumu, deprem sonrası günlük hayata devam etmede zorlanma durumu ile DSBÖ'nün "Sosyal Destek Arama" alt boyutu puan ortalaması arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (p<0.05) (Tablo 4).

TARTIŞMA

Ülkemizde 6 Şubat 2023 tarihinde 11 ili etkileyen, pek çok can ve mal kaybının yaşandığı bir deprem gerçekleşmiştir. Bu depreme ön safhada çalışan sağlık profesyonellerinden biri hemşireler olmuştur. Bu nedenle ülkemizin deprem bölgesinde yer alması, hemşirelerde gerekli farkındalıkların oluşturulmasını ve bu alanda yapılan çalışmaların artırılmasını gerekli kılmaktadır. Hemşirelerin depreme ilişkin farkındalığının öğrencilik aşamasında artırılması ve bu süreçle baş etme stratejilerinin geliştirilmesi önemlidir. Bu çalışma, hemşirelik bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin deprem stresi ile baş etme stratejilerinin belirlenmesi amacıyla yapılmış, elde edilen bulgular literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Çalışmada kullanılan DSBÖ'nün alt boyutlarından alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar; "Dini Baş Etme" alt boyutu için 5 ile 20 arasında, "Olumlu Yeniden Değerlendirme" alt boyutu için 6 ile 24 arasında ve "Sosyal Destek Arama" alt boyutu için 5 ile 20 arasında değişmektedir. Alt boyutlardaki toplam puanın yükselmesi alt boyuta yönelik baş etme stratejisinin daha fazla kullanıldığını göstermektedir (Yöndem ve Eren, 2008). Bu çalışmada öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları doğrultusunda (sırasıyla: 13.15, 16.21 ve 12.85) deprem stresi ile baş etme stratejilerini orta düzeyde kullandıkları söylenebilir. Ölçeğin üç alt

boyutundan ayrı ayrı alınan ortalama puanların orta düzeyde olduğu ve üç alt boyutta yer alan stratejiyi orta düzeyde kullandığı tespit edilmesi nedeniyle genel olarak deprem stresi ile baş etme stratejilerini orta düzeyde kullandıkları yorumu yapılmıştır (Tablo 1). Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ile DSBÖ alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır (p>0.05) (Tablo 2). Bu sonuç birinci ve ikinci araştırma sorusunu yanıtlamaktadır. Yapılan literatür taramasında DSBÖ'nün kullanıldığı çalışma sayısının (Erdoğan ve Aksoy, 2020; Uğur, Kartal, Mete, Tamam, ve Demirkol, 2021) oldukça az olduğu görülmüştür. Uğur ve arkadaşlarının depreme bireyler ile yaptığı çalışmada (2021) deprem sonrası bireylerin "Dini Baş Etme", "Olumlu Yeniden Değerlendirme" ve "Sosyal Destek Arama" alt boyut puanlarının yüksek olduğu ve bu alt boyutlara yönelik baş etme stratejilerini fazla kullandığı saptanmıştır. Üniversite öğrencilerinin de yer aldığı bir çalışmada (Erdoğan ve Aksoy, 2020) öğrencilerin "Dini Baş Etme", "Olumlu Yeniden Değerlendirme" ve "Sosyal Destek Arama" baş etme stratejilerini fazla kullandığı tespit edilmiştir. "Dini Baş Etme", deprem sonrası stres ile baş etmek için dini uygulamaların kullanılmasında, "Olumlu Yeniden Değerlendirme" deprem stresinin varlığını kabul edip duygusal olarak kendini yenilemeye yönelik duyguları kullanmasıdır. "Sosyal Destek Arama" ise deprem stresi ile baş etmek için sosyal çevreden destek alınma çabalarıdır. Bu alt boyutlarda yer alan baş etme stratejilerinin kullanılması, deprem sonrası oluşan stresin neden olduğu olumsuz durumların ortadan kaldırılmasında ya da azaltılmasında etkili olabilir. Yapılan bu araştırma sonucunda hemşirelik bölümü öğrencilerinde deprem stresine yönelik baş etme stratejilerini geliştirmek amacıyla girişimlerde bulunulması önerilebilir. Bu amaçla uygun dersler açılabilir ya da var olan derslerde bu konu üzerinde daha fazla durulabilir.

Çalışmada öğrencilerin depremden korktuğu, deprem çantası hazırlamayı bilmediği, temel afet bilinci eğitimi almadığı, depreme bir bireye müdahaleye yönelik ilkyardım eğitimi almadığı, depreme bir bireye ilkyardım müdahalesi yapamayacağını düşündüğü belirlenmiştir (Tablo 3). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin de içinde yer aldığı çalışmalarda (Baykal, Özdemir, ve Beydağ, 2023; Tercan, 2022), öğrencilerin afetlerden korktuğu, afetlere yönelik eğitim almadığı saptanmıştır. Benzer olarak içerisinde

hemşirelik öğrencilerinin de yer aldığı bir çalışmada (Şahin ve ark., 2018) öğrencilerin afet yönetimine ilişkin herhangi bir eğitim almadığı, deprem çantası hazırlamayı bilmediği, ilk yardım eğitimi almadığı tespit edilmiştir. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin içerisinde bulunduğu benzer çalışmalarda da (Ataman Bor, 2023; Avcı, 2023; Martono, Satino, Nursalam, Efendi, ve Bushy, 2019; Şekerci, Ayvazoğlu, ve Çekiç, 2023; Toraman ve Konal, 2023) afetlere yönelik yeterli eğitimin vermediği, alınan eğitimin uygulamasına yönelik eksiklikler olduğu belirtilmektedir. Çalışma sonucu literatür ile uyumludur. Sonuçlar depremlerin sık görülebildiği Türkiye’de okulların müfredatında bu konunun yeterince ele alınmadığını göstermektedir. Ülke genelinde alınacak kararlar ile başta hemşirelik ve tıp öğrencileri olmak üzere, tüm öğrencilerin müfredatına derslerin eklenmesi büyük önem arz etmektedir.

Bu çalışmada deprem sırasında öğrencilerin yarısından fazlasının depremden etkilenen 11 ilden birinde bulunduğu, deprem sonrası günlük hayata devam etmekte zorlandığı, depreme bağlı psikolojik destek alma ihtiyacı duyduğu tespit edilmiştir (Tablo 4). Deprem öğrenciler üzerindeki etkisinin incelendiği çalışmalarda da (Çetin Dağlı ve ark., 2018; Omaç Sönmez, Nazik, ve Pehlivan, 2017) öğrencilerin deprem sonrası psikolojik destek alma ihtiyacının olduğu belirtilmektedir. Ülkemizde 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen depremin 11 ili etkilemesi, aynı anda pek çok ilde can ve mal kaybı yaşanması bireylerin depremden sonraki hayatlarına uyum süreçlerini olumsuz etkilemiş, bireylerin psikolojik destek almaya duyduğu ihtiyacı artırmıştır (Telli Yamamoto ve Altun, 2023). Bu çalışmanın sonucu depremden hemşirelik öğrencilerinde psikolojik destek ihtiyacının olduğunu göstermesi yönünden önemlidir. Üniversitede bulunan ilgili birimler (Gençlik Danışma Birimleri, psikolojik destek birimleri, vb) bu sorunun farkında olmalı, deprem stresi ile baş edemeyen öğrencilere gerekli desteği sağlamalıdır.

Bu çalışmada 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan depreme bağlı psikolojik destek alma ihtiyacı duymayan öğrencilerin “Olumlu Yeniden Değerlendirme” ye yönelik baş etme stratejisini daha fazla kullandığı belirlenmiştir (Tablo 4). Depremden korkan, deprem sırasında depremden etkilenen 11 il içerisinde bulunan, depremden maddi zarar gören, depremden yakınına kaybeden, deprem sonrası günlük hayata devam etmekte

zorlanan öğrencilerin ise “Sosyal Destek Arama” baş etme stratejisini daha fazla kullandığı belirlenmiştir. Kişiler bu süreçte yeni hayatına devam etmek, depremin olumsuz etkilerini azaltmak için aile bireyleri, sağlık çalışanları gibi kişilerden destek alma ihtiyacı hissetmektedir (Dube ve ark., 2018; Raviola ve ark., 2020; Subedi ve ark., 2020). Evini kaybeden, işine gidemeyen, temel ihtiyaçları olan beslenme, banyo... vb. ihtiyaçlarını bile karşılayacak olanakları olmayan kişilerin ayakta kalabilmesi ancak sosyal destek ile mümkün olabilmektedir. Deprem sürecinden olumsuz etkilenen bireylerde kısa ve uzun vadede fizyolojik ve psikolojik pek çok sorun görülebilmektedir (Dube ve ark., 2018; Itagaki ve ark., 2018). Sosyal destek arama baş etme stratejisini etkili kullanan bireylerin yeterli sosyal desteğe ulaşması daha olasıdır ve bu durum bireyleri daha güçlü hale getirebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma verilerinin online olarak toplanması bir sınırlılıktır. Bu nedenle çalışmanın yapıldığı tarih aralığında depremin henüz yeni yaşanmış olması, bazı öğrencilerin internet erişiminde sorun yaşamasına ya da veri toplama araçlarını yanıtlamak için isteksiz olmasına ve çalışmaya katılmamasına neden olmuş olabilir. Bu durum, çalışmaya sınırlı katılım olmasına ve analizlerde nonparametrik testlerin uygulanmasına neden olmuştur.

SONUÇ

Çalışmada hemşirelik bölümü öğrencilerinde temel afet bilinci eğitimi almayanların olduğu, 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan deprem sonrası öğrencilerin günlük hayatlarına devam etmekte zorlandığı ve psikolojik destek almak istedikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin depreme ilişkin stresle baş etme stratejilerini orta düzeyde kullanabildikleri saptanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda; hemşirelik bölümü öğrencilerine verilen afet eğitimlerinin artırılması ve uygulamada kullanımının sağlanması, öğrencilerin deprem stresi ile baş etme stratejilerini belirleyen çalışmaların artırılması ve bu stratejileri kullanmaları yönünde gerekli desteğin verilmesi önerilmektedir.

Araştırmanın Etik Yönü / Ethics Committee Approval

Araştırma için Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik onayı alınmıştır (Tarih:05.04.2023 ve Karar No: 2023/04-06)

Yazar Katkısı / Author Contributions

Fikir/Kavram: D.Y., A.A.; Tasarım: D.Y., A.A.; Denetleme/Danışmanlık: D.Y., A.A.; Analiz ve/veya Yorum: D.Y., A.A.; Kaynak Taraması: D.Y., A.A.; Makalenin Yazımı: D.Y., A.A.; Eleştirel İnceleme: D.Y., A.A.

Hakem Değerlendirmesi / Peer-review

Dış bağımsız

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazarlar araştırmanın yürütülmesinde herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek / Financial Disclosure

Yazarlar araştırmanın yürütülmesi sürecinde bir finansal destek almadıklarını beyan etmiştir.

Teşekkür / Acknowledgements

Çalışmaya katılan tüm hemşirelik bölümü öğrencilerine teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

- Aloğlu, N., Güllü, A. (2024). 2023 Kahramanmaraş merkezli depremleri yaşamış olan hemşirelik öğrencilerinin deprem stresi ile başetme stratejilerinin incelenmesi. *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(2), 75-83. doi:10.53493/avryasbd.1341759
- Avcı, G. (2023). Afet eğitiminde afetlere hazırlık: Üniversite öğrencileriyle tehlike avı. *Afet ve Risk Dergisi*, 6(1), 84-100. doi:10.35341/afet.1149239
- Ataman Bor, N. (2023). Üniversite öğrencilerinde afet farkındalık eğitimi etkinliğinin değerlendirilmesi. *Afet ve Risk Dergisi*, 6(1), 165-175. doi:10.35341/afet.1173110
- Baykal, D. Ç., Özdemir, F. K., Beydağ, K. D. (2023). Hemşirelik ve ebelik eğitimi alan üniversite öğrencilerinin afete hazır bulunuşluğu ve etkileyen faktörler. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 12(3), 401-411.
- Ben Natan, M., Nigel, S., Yevdayev, I., Qadan, M., Dudkiewicz, M. (2014). Nurse willingness to report for work in the event of an earthquake in Israel. *Journal of Nursing Management*, 22(7), 931-939. doi:10.1111/jonm.12058
- Bujang, M. A., Omar, E. D., Baharum, N. A. (2018). A review on sample size determination for Cronbach's alpha test: a simple guide for researchers. *The Malaysian Journal of Medical Sciences: MJMS*, 25(6), 85.
- Çetin Dağlı, S., Tunalı Çokluk, S., Sert, A., Yüksel, A. (2018). Van depremini yaşayan tıp fakültesi öğrencileri üzerinde depremin uzun dönem etkileri. *Van Tıp Dergisi*, 25(3): 296-301. doi:10.5505/vtd.2018.58076
- Dube, A., Moffatt, M., Davison, C., Bartels, S. (2018). Health outcomes for children in Haiti since the 2010 earthquake: A systematic review. *Prehospital and Disaster Medicine*, 33(1), 77-88. doi:10.1017/S1049023X17007105
- Erdoğan, C. N., Aksoy, Ö. N. (2020). Deprem stresi ile baş etme stratejileri Balıkesir örneği. *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 3(2), 88-103. doi:10.38004/sobad.704072
- Itagaki, S., Ohira, T., Nagai, M., Yasumura, S., Maeda, M., Suzuki, Y., ... Yabe, H. (2018). The relationship between sleep time and mental health problems according to the strengths and difficulties questionnaire in children after an earthquake disaster: The Fukushima health management survey. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(4), 633. doi:10.3390/ijerph15040633
- Karasakal, N. K. (2018). Üniversite Öğrencilerinin afet ve acil durum yönetimi konusundaki farkındalıkları: Kandıra MYO örneği. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 10(1), 44-56. ISSN: 1309 -8039.
- Kardaş, F., Tanhan, F. (2018). Van depremini yaşayan üniversite öğrencilerinin travma sonrası stres, travma sonrası büyüme ve umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 1-36. doi:10.23891/efdyyu.2018.60
- Maeda, T., Kotera, S., Matsuda, N., Edwards, G. D. (2016). Disaster readiness among nurses in Japan: Current status following the great east Japan earthquake. *International Journal of Nursing*, 3(1), 15-28. doi:10.15640/ijn.v3n1a3
- Martono, M., Satino, S., Nursalam, N., Efendi, F., Bushy, A. (2019). Indonesian nurses' perception of disaster management preparedness. *Chinese Journal of Traumatology*, 22(1), 41-46. doi:10.1016/j.cjtee.2018.09.002
- Miura, S., Kondo, A., Takamura, Y. (2020). Practices and challenges of disaster nursing for Japanese nurses sent to Nepal following the 2015 earthquake. *Health Emergency and Disaster Nursing*, 7(1), 46-54. doi:10.24298/hedn.2018-0007
- Omaç Sönmez, M., Nazik, F., Pehlivan, E. (2017). Van depremi sonrası üniversite öğrencilerinde travma sonrası stres bozukluğu prevalansı. *Uluslararası Hakemli Psikiyatri ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi*, 9.1-20.
- Öztürk Çopur, E., Karasu, F. (2023). Depremde hemşire olmak: Deprem günlükleri. *Yaşam Boyu Hemşirelik Dergisi*, 4(2), 224-235. doi:10.29228/Innursing.69458
- Raviola, G., Rose, A., Fils-Aimé, J. R., Thérosmé, T., Affricot, E., Valentin, C., ... Eustache, E. (2020). Development of a comprehensive, sustained community mental health system in

- post-earthquake Haiti, 2010–2019. *Global Mental Health*, 7, e6. doi:10.1017/gmh.2019.33
- Richardson, S. K., Richardson, A., Trip, H., Tabakakis, K., Josland, H., Maskill, V., ... McKay, L. (2015). The impact of a natural disaster: Under- and postgraduate nursing education following the Canterbury, New Zealand, earthquake experiences. *Higher Education Research & Development*, 34(5), 986-1000. doi:10.1080/07294360.2015.1011099
- Schwind, J. S., Formby, C. B., Santangelo, S. L., Norman, S. A., Brown, R., Hoffman Frances, R., ... Karmacharya, D. (2018). Earthquake exposures and mental health outcomes in children and adolescents from Phulpingdanda village, Nepal: A cross-sectional study. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 12, 1-9. doi:10.1186/s13034-018-0257-9
- Sloand, E., Ho, G., Klimmek, R., Pho, A., Kub, J. (2012). Nursing children after a disaster: A qualitative study of nurse volunteers and children after the Haiti earthquake. *Journal for Specialists in Pediatric Nursing*, 17(3), 242-253. doi:10.1111/j.1744-6155.2012.00338.x
- Sönmez, M. B. (2022). Deprem psikolojik etkileri, psikolojik destek ve korkuyla baş etme. *TOTBİD Dergisi*, 21(3), 337-343. doi:10.5578/totbid.dergisi.2022.46
- Subedi, S., Davison, C., Bartels, S. (2020). Analysis of the relationship between earthquake-related losses and the frequency of child-directed emotional, physical, and severe physical abuse in Haiti. *Child Abuse & Neglect*, 106, 104509. doi:10.1016/j.chiabu.2020.104509
- Şahin, Y., Lamba, M., Öztop, S. (2018). Üniversite öğrencilerinin afet bilinci ve afete hazırlık düzeylerinin belirlenmesi. *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, 3(6), 149-159.
- Şekerci, Y. G., Ayvazoğlu, G., Çekiç, M. (2023). Üniversite öğrencilerinin temel afet bilinci ve farkındalık düzeylerinin saptanması. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(1), 74-81. doi:10.37989/gumussagbil.1136227
- Telli Yamamoto, G., Altun, D. (2023). Türkiye'de deprem sonrası çevrimiçi öğrenmenin vazgeçilmezliği. *Journal of University Research*, 6(2). doi:10.32329/uad.1268747
- Tercan, B. (2022). Afete dirençlilikte bireylerin afetlere hazırlığının incelenmesi: Erzincan ili örneği. *Afet ve Risk Dergisi*, 5(1), 261-269. doi:10.35341/afet.1063790
- Toraman, A. U., Konal, E. (2023). Hemşirelik öğrencilerinin afete müdahalede öz yeterliliklerinin belirlenmesi. *İzmir Katip*
- Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 8(2), 509-514.
- Uğur, M., Kartal, F., Mete, B., Tamam, L., Demirkol, M. E. (2021). Deprem sonrası akut stres bozukluğu olanlarda travma esnasındaki çözülmenin, anksiyete düzeyi, algılanan stres, anksiyete duyarlılığı ve deprem stresiyle baş etme ile ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 32(4), 253-260. doi:10.5080/u25892
- Yıldız, C. Ç., Yildirim, D. (2022). The effects of disaster nursing education program on beliefs in general disaster preparedness, disaster response self-efficacy, and psychological resilience in nursing students: A single-blind, randomized controlled study. *Nursing Education Perspectives*, 43(5), 287-291. doi:10.1097/01.NEP.0000000000001011
- Yöndem, Z. D., Eren, A. (2008). Deprem stresi ile başetme stratejileri ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30).
- Wang, J., Li, C., Zou, S., Chen, H., Xiang, J., Hu, Y., ... Tan, Y. (2020). Psychometric evaluation of undergraduate student nurses' learning perceived needs in disaster nursing: Two cross-sectional studies. *Nurse Education Today*, 84, 104208. doi:10.1016/j.nedt.2019.104208